

KULTÚRA

ROČNÍK XIII. – č. 18

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

27. OKTÓBRA 2010

Vydáva Factum bonum, s. r. o. • Šéfredaktor Teodor Križka • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,00€

Ak je ohrozený chránený rastlinný alebo živočíšny druh, biológovia spozornejú a bijú na poplach. Ak je ohrozený dôležitý ekosystém, problém môže prerásť do medzinárodnej kauzy. Ak je ohrozené slovo, je to akosi inak. Ak nejaké dôležité slovo stráca svoj zmysel a význam, je podozrivo ticho. Ticho je aj v tom prípade, ak zmysel a význam stráca kľúčové slovo, ak je tým ohrozený celý systém reči a jazyka.

Takéto podivné ticho sa u nás rozlieha aj v prípade, keď svoj zmysel stráca slovo „kresťanský“. Slovo, ktoré má pre Slovákov nesporne konštitutívny význam. Slovo, okolo ktorého sa formovala kultúrna a spoločenská identita nášho národa.

K čomu referuje slovo „kresťanský“, keď ho premietneme do roviny nášho súčasného spoločenského života, do roviny praxe tých politických subjektov, ktoré si toto slovo prisvojili? Má slovo „kresťanský“ v tomto kontexte ešte svoj pôvodný zmysel? Neupadlo a neupadá do stále hlbšej agónie?

Vydané je napospas svojmu osudu, nepoživa žiadnu ochranu. Obklopené zlým, podivným tichom opúšťa pomaly spoločenstvo zmysluplných slov.

Osud tohto slova je paradoxný. V momente, keď začalo získavať svoj celospoločenský zmysel a význam, začalo súčasne upadať do agónie. Tento zlom nastal okolo roku 1989. V osemdesiatych rokoch minulého storočia sa kresťanské povedomie slovenského národa začalo v nepravdom prostredí totality formovať do spoločenskej a politickej sily. Z ťažko identifikovateľného prameňa začalo čerpať prekvapivú silu. Vývoj mal rýchly spád. Najskôr séria veľkých pútí, potom „sviečková manifestácia“ v Bratislave. Vzápätí udalosti okolo „nežnej“ revolúcie (slovo „nežná“ nie je v tomto spojení komplimentom).

Kresťanský pohyb osemdesiatych rokov, jeho vitalita a étos čoskoro nadobudli inštitucionálne vyjadrenie. Vznikol kresťanský politický subjekt, KDĽ. Vtedy sme to vnímali ako nádejný začiatok. Dnes, po odstupe dvadsiatich rokov a najmä po voľbách roku 2010, to musíme vnímať inak. Bol to začiatok, ale zároveň aj začiatok konca. Začiatok, kedy slovo „kresťanský“ upadlo do agónie, nezvratne stráca svoj vlastný zmysel a význam. Paradoxné je, že tento proces prebiehal a prebieha v kontexte praxe tých politických subjektov, ktoré sa na toto slovo odvolávajú.

Vitalita kresťanského étosu osemdesiatych rokov mala vtláčať slobodnému Slovensku svoju pečať. Také boli vtedajšie siločiary, taká bola logika nášho ďalšieho osudu. Také bolo naše očakávanie.

Malo to tak byť, ale nebolo.

Dnes tomu lepšie rozumieme ako vtedy.

„Nežná“ nás priviedla na prah „otvorenej“ spoločnosti. Spoločnosti otvorenej hocičomu, len nie kresťanskému hnutiu. Kresťanský étos je pre túto spoločnosť niečo ako „persona non grata“. Musí byť zbavený vitality, vytlačený za hranice spoločenského pohybu.

Takýto bol hneď od začiatku scenár a tak sa aj stalo.

Prvé slobodné voľby malo vyhrať KDĽ. Volebné víťazstvo však bolo odstúpené liberálnej VPN. Jedna z kľúčových osobností „sviečkovej manifestácie“ sa dokonca stala členom VPN a ako reprezentant tohto politického subjektu sa stala predsedom slovenského parla-

Snímka: Ján Chrvala

Agónia slova?

JÁN URBÁNEK

mentu. Vtedy nepochopiteľný čin, veľké prekvapenie. Dnes, v spätnom pohľade, však vôbec nie. Bol to kľúčový politický čin, ktorý definoval nový genetický kód kresťanského hnutia, základný vzorec pre celú jeho ďalšiu existenciu. Elán kresťanského étosu, ktorý nás vymanol zo zovretia komunistického totalitizmu, bol takýmto spôsobom odvedený do neoliberálnych kanálov a osudov, do sveta celkom inak a inde hodnotovo zakoreneného.

Budúcnosť bola určená. Vývoj slova „kresťanský“, presnejšie demontáž jeho zmyslu, sa začala odohrávať v neoliberálnom objatí.

Keď sa predsedom KDĽ stal Pavol Hrušovský, dávny elán a vitalita spolu s kresťanským étosom boli nostalgickou spomienkou. Hnutie začalo žiť životom kráľa z ľudovej rozprávky, ktorá rozpráva príbeh chorého kráľa, ktorý nevie ani ožiť, ani skapať. Hnutie sa stalo takýmto zvláštnym spôsobom večné. Nebolo už pre libe-

rálne kruhy politickou alternatívou, ale verným sluhom stojacim kdesi v pozadí.

Za onoho času sa z materského KDĽ oddelil výrazne liberálne orientovaný politický subjekt, ktorý si s čistým svedomím vo svojom názve ponechal slovo „kresťanský“. Vznikla SDKÚ. Z určitého hľadiska to má logiku. Slovo „kresťanský“, slovo vtedy už s neurčitým obsahom, k ničomu nezaväzovalo, no ešte stále malo politický význam, bolo schopné oslovit', oklamať voličov.

Tento vývoj vyvrcholil a zavŕšil sa po voľbách roku 2010. Chorý politický subjekt, neschopný ani ožiť, ani skapať, si nechal do svojej beztvarej existencie vtláčať tvár celkom cudziu.

V politickej praxi našich kresťanských politikov sa dá ľahko identifikovať základný postoj, ktorý spôsobuje agóniu slova „kresťanský“. Naši kresťanskí politici akosi nevedia, že sú politikmi. Neuvedomujú si, že sa ako politici ocitli v silovom poli sociálnej etiky, že ich spoločenské postavenie ich veľmi určitým spôsobom zaväzuje.

(Pokračovanie na 8. strane)

UŽ aby sa človek bál otvoriť si noviny, kliknúť na dajaké internetové vlákno, zapnúť rozhlas či televízor - odvsadial' naň vyskočí čosi nekalé. Darmo máme zákon o hanobení rasy, národa a presvedčenia, v skutočnosti to vyzerá tak, že útoky na slovenský národ a katolícku Cirkev akoby do pokrytia týmto zákonom ani nepatrili. Nespomínam si veru na žiadny prípad, že by orgány činné v trestnom konaní zobrali na zodpovednosť kohokoľvek z tých, ktorí sa denne posmievaajú z majoritného národa, karikujú jeho dejiny, prekrúcajú ich tak, aby sa v konečnom dôsledku spochybňovala legitimita jeho nároku na teritórium vymedzené hranicami SR, spochybňujú obrovský podiel kresťanstva na jeho etnogenéze a duchovnom a

Prečo nemlčím

TEODOR KRIŽKA

kultúrnym povznesení či útočia na dôstojnosť kňazov a biskupov, vynášajúc trockisticky krivé obvinenia a okamžité svojvoľné rozsudky. Samozrejme, už vonkoncom tieto orgány „nemôže zaujímať“, že zo všetkých strán sa na nás valia články viac či menej adorujúce trendy, ktoré skryto či otvorene smerujú k rozkladu zvyškov tradičných kultúrnych a morálnych hodnôt.

Autorov týchto článkov a kadejakých výtvorov by sme pokojne mohli nazvať spoločným menom, napr. hoci Vojnoslav Čížik. Priznam sa, toto meno mi napadlo, keď som si prečítal internetové príspevky istého autora, ktorý sa v ňom zaiste spozná. Často a usilovne sa totiž venuje najmä Cirkvi, ktorej mienky sa bojí ako čert kríža, a preto by jej najradšej poviazal ruky i nohy a ústa prelepil páskou, pravda, až na pár výnimiek z radov liberálnych kňazov, ktorí si nevybrali poslušnosť doterajším 264 pápežom, ale síce dojemný, no kurióznym zmierním s touto podivnou dobou.

Nedávno televízia odvysielala film človeka, ktorý v dokumente podľa vlastného námetu za velebenia vlastnej osoby obvinil dokonca celý slovenský národ, hoci na Slovensku v období prvej SR nebol vynesený jediný rozsudok smrti. Aj keby to bolo inak, chýb a omylov či vrážd sa dopúšťajú konkrétni ľudia, ale nie národy! A opäť nič sa nestalo a ani nestane, nik nepodal a ani nepodať trestné oznámenie za porušenie zákona, ktorý stále platí a ktorý sa zneužíva najmä na legalizáciu mlátenia nezvratných mladistvých...

Keď som už pri tom zmierním, i ja mám rád pokoj, dohodu, zmiernie. Ale keď si predstavím, ako sa starozákonní proroci či Ján Krstiteľ alebo sám Pán Ježiš či jeho apoštoli zmiernujú s dobou a rukujú za okrúhlym stolom s vtedajšou duchovnou či svetskou mocou, tou miestnou či tou okupačnou, hneď mi je jasné, že súčasnosti najviac chýbajú práve mravní, hlbokí, Bohu a jeho Desatoru verní služobníci, ktorí by zaiste vysoko prečnievali ponad davy strkajúcich svoje pštrosie hlavy do piesku.

(Pokračovanie na 2. strane)

www.kultura-fb.sk

Determinantom Trianonu bola v podstate (v európskych podmienkach) brutálna maďarská asimilačná politika proti nemaďarským národom v rokoch 1867-1918. Tiež významný podiel maďarských vládnucich elít na vypuknutí a priebehu prvej svetovej vojny. V tomto zlyhaní pokračovala maďarská politika aj po roku 1920 s ešte brutálnejšou protinárodnostnou politikou na území Maďarska spojenou s úmyselným neplnením, resp. flagrantným porušovaním mnohých ustanovení Trianonskej mierovej zmluvy. Vyvrcholením dlhoročnej iredentistickej politiky voči maďarským susedom, vrátane jej dlhodobého spochybňovania Trianonu, bolo však pomnichovské porušenie územných právnych garancií vyplývajúcich z Trianonskej mierovej zmluvy voči Slovensku, Rumunsku a Juhoslávii v priebehu rokov 1938-1945.

Ak teda trianonská problematika komplexne zhmieme:

- Trianon je symbolom a právnym rámcom nového územného usporiadania po prvej svetovej vojne a jeho načrtnutá stredo-európska územná geometria platí dodnes. Zo slovenského pohľadu Trianon je tiež symbolom moderného a úspešného Slovenska v 20. storočí. Tiež medzníkom (ak chcete, pozitívnym symbolom) v nevidanej akcelerácii národnostných ambícií Slovenska končiacej vybudovaním slovenskej štátnosti.

Trianon odrazil zmeny vo svetových mocenských štruktúrach v 20. storočí.

Samotnými zmluvnými signatármi a garantmi Trianonskej zmluvy z roku 1920 sú takí v súčasnosti renomovaní členovia Európskej únie ako napr. Francúzsko a V. Británia, ale i dnešní ekonomickí obri a pravdepodobne budúce svetové superveľmoci ako Čína a India a ďalšie štáty.

- Trianonská zmluva právne potvrdzovala a do budúcnosti garantovala nové štátoprávne, mocenské a geopolitické usporiadanie v strednej Európe. Z Rakúsko-Uhorska ako relatívne veľkého európskeho súštátia, regionálnej mocnosti a európskej veľmoci druhej kategórie vytvorila sústavu mierových zmlúv s Rakúskom a Maďarskom tri menšie európske štáty, z ktorých ani jedna nebola samostatnou regionálnou mocnosťou (Česko-Slovensko, Rakúsko, Maďarsko) s určitým vzájomným politickým antagonizmom a významne rozšírili územia a do určitej miery i mocenský vplyv susedných štátov, a to Rumunsku a Srbsku (následne SHS a neskôr Juhoslávia). Trianon sa stal spolu s ďalšími medzinárodnými zmluvami po prvej svetovej vojne základom stredo-európskeho, ale tiež podstatným prvkom celoeurópskeho právneho a mocenského poriadku nielen v 20. storočí, ale v podstate dodnes.

Zároveň Trianonská mierová zmluva nepriamo umožnila Slovensku jeho budúci štátoprávny rozvoj, neskôr dokonca v podobe samostatného štátu. Súčasná Slovenská republika ako jeden z nástupníckych štátov po bývalom Česko-Slovensku právne nadväzuje na postavenie bývalého Česko-Slovenska ako nástupníckeho štátu po bývalom Rakúsko-Uhorsku, resp. Uhorsku.

Priam symbolicky uvádza originálny francúzsky text Trianonskej mierovej zmluvy Česko-Slovensko vždy s pomlčkou a tiež symbolicky uzatváral a spolu podpisoval túto zmluvu slovenský diplomat Štefan Osuský. Takto Slovenská republika je dnes na základe mnohoročného štátoprávneho vývoja jedným zo sukcesorov bývalého Uhorska.

Trianonská mierová zmluva z roku

BRUNO ČANÁDY

Trianon a jeho právne dôsledky (2)

1920 okrem iného medzinárodnoprávne potvrdila južné hranice Slovenska, ktoré ďalej znovu potvrdila, doplnila a rozšírila Parížska mierová zmluva z roku 1947. Trianon z roku 1920 teda nenahradila, ale doplnila Parížska mierová zmluva z roku 1947. Uvedme príkladne a aktuálne, že obdobne ako pri mierovej zmluve z roku 1920 týka sa to napríklad právnej povinnosti Maďarska vrátiť Slovensku časť kultúrneho dedičstva, ktoré Parížska mierová zmluva z roku 1947 z hľadiska právnych povinností Maďarska opätovne stanovila.

Parížska mierová zmluva z roku 1920 vytvára s Trianonskou zmluvou ucelený zmluvný komplex. Vo všeobecnosti Trianonskú mierovú zmluvu, ktorá je stále platná, parížska mierová zmluva z roku 1947 nenahradila, ale doplnila, obsahovo rozšírila a významne aktualizovala. Trianonská mierová zmluva z roku 1920 a Parížska mierová zmluva z roku 1947 existujú v platnosti stále popri sebe, nie sú vo vzájomnom rozpore, naopak sa vzájomne dopĺňujú. Vytvárajú ucelený systém zmlúv, ktoré sú súčasťou medzinárodného a vnútroštátneho práva každého zo zmluvných subjektov, vrátane Maďarska. Samozrejme, logicky väčšiu aktuálnosť má posledná z oboch zmlúv, a to mierová zmluva s Maďarskom z roku 1947.

Pri samom podpise Trianonskej mierovej zmluvy (4. 6. 1920), teda v roku 1920, Uhorsko už vyše 19 mesiacov právne a fakticky neexistovalo. Zároveň Trianonská mierová zmluva sa stala mierovou zmluvou nie so zaniknutým Uhorskom, ale už s existujúcim Maďarskom.

Uvedme, že Uhorsko právne zaniklo okolo 30. októbra 1918 svojím prirodzeným rozpadom, kedy novovzniknuté nástupnícke štátoprávne subjekty nahradili Uhorsko. Samotnými právnymi nástupcami zaniknutého Uhorska, resp. uhorského štátu sa stali jeho jednotlivé nástupnícke štáty. Zanik Uhorska nespôsobili len Slováci svojou Martinskou deklaráciou z 30. októbra 1918. Obdobne tak urobili v tom čase nielen sedemhradskí Rumuni, vojvodinskí a banátski Srbi, Chorváti, Slovinci, Rusíni ale neskôr i burgenlandskí Rakúšania uplatnením svojich sebaurčovacích práv. Uhorsko postihla univerzálna sukcesia, keď jeden medzinárodnoprávny subjekt nahradili iné medzinárodnoprávne subjekty. Takto Uhorsko zaniklo svojím rozpadom na časti, ktoré sa stali samostatnými medzinárodnoprávnymi subjektmi (napr. pôvodne Maďarsko, v súčasnosti i Slovensko) alebo boli pripojené k susedným štátom (napr. k Rumunsku).

Vznikla suverenita jednotlivých rovnocenných sukcesorov bývalého Uhorska nad jeho jednotlivými územnými časťami.

K zániku Uhorska (a to musíme zdôrazniť) významnou mierou prispeli samotní Maďari a maďarské elity uplatnením svojich prirodzených sebaurčovacích práv prostredníctvom štátoprávneho vystúpenia Maďarskej národnej rady a jej predsedu M. Károlyiho okolo 30. 10. 1918, ktorý znamenal štátny prevrat so vznikom Maďarska a zánikom Uhorska. V tejto súvislosti došlo navyše zo strany Maďarskej národnej rady a predovšetkým novej maďarskej, teda už nie uhorskej vlády dňa 2.

11. 1918 k odvolaniu sľubu vernosti voči dovtedajšiemu uhorskému panovníkovi - kráľovi ako predstaviteľovi bývalého Uhorského kráľovstva (štátu). Takto zaniklo i personálne prepojenie hlavy štátu bývalého Uhorska so samotným Maďarskom.

Stále taktiež historicky celkom nedoceňujeme z hľadiska Slovenska a jej Slovenskej národnej rady známy (a to nielen blahoprajný) telegram predstaviteľa Maďarskej národnej rady M. Károlyiho z 30. 10. 1918 adresovaný martinskej Slovenskej národnej rade, ktorým vlastne aktuálne potvrdil sebaurčovacie práva dovtedajších uhorských národov, predovšetkým, ale nielen, Slovákov v Uhorsku ako aj štátoprávnu suverenitu slovenského národa a jej Slovenskej národnej rady. Teda svojím právnym vyjadrením fakticky tiež nepriamo potvrdil z vtedajšieho maďarského historicko-právneho pohľadu aj vtedajší rozpad Uhorska.

Úvod (Preambula) Trianonskej mierovej zmluvy uvádza vojenský dohovor s Maďarskom (teda už nie s Uhorskom) zo dňa 13. 11. 1918 (tzv. Belehradské prímierie) a tak medzinárodnoprávne tiež potvrdzuje, že minimálne od 13. 11. 1918 (teda i skôr) už Uhorsko právne nemohlo existovať.

Medzinárodnoprávne zánik Uhorska potvrdzuje aj článok 71 Trianonskej mierovej zmluvy, ktorý výslovne uvádza Maďarsko a popri ňom zaniknuté Uhorsko ako „bývalé Kráľovstvo Uhorské“. Navyše podľa článku 74 Trianonskej mierovej zmluvy sa Maďarsko medzinárodnoprávne a generálne zaviazalo, že uznáva plnú platnosť mierových zmlúv a dopĺňujúcich dohovorov, ktoré boli alebo budú uzatvorené mocnosťami spojenými a združenými (vrátane Česko-Slovenska). Tiež generálne schválilo ich príslušné rozhodnutia z tohto obdobia, vrátane rozhodnutí uvedených spojeneckých krajín, ktoré boli alebo budú vykonané, dotýkajúc sa bývalých území bývalých porazených štátov.

Teda čo Maďarsko oficiálne právne neuznalo do uzatvorenia Trianonskej mierovej zmluvy, dodatočne Maďarsko generálne a oficiálne právne uznalo touto mierovou zmluvou doslova bez výnimky. Vráťme oficiálneho uznania štátov a ich hraníc de jure zo strany Maďarska.

Uvedme úplne hypoteticky, že Uhorsko ešte mohlo teoreticky z geopolitického hľadiska existovať aj po pričlenení časti jeho územia k susednému Rumunsku, Kráľovstvu Srbov, Chorvátov a Slovincov (neskôr Juhoslávia) a Burgenlandu k Rakúsku. Vlastné Uhorsko však fakticky a geopoliticky nemohlo existovať bez územia nielen Maďarska, ale i Slovenska ako jeho prirodzeného historicko-geograficko-geopolitického základu. Z dnešného aktuálneho pohľadu sa vlastne stalo súčasné Maďarsko a Slovensko s odstupom vyše deviatich desaťročí akými najplnšími historicko-právnymi spolunástupcami bývalého Uhorska a jeho dlhej histórie, ktoré právne a fakticky zaniklo svojím rozpadom koncom októbra v roku 1918.

Neexistuje priama a právna prepojenosť platnej Trianonskej mierovej zmluvy z roku 1920 s údajnými územnými stratami bý-

valého Uhorska a existujúceho Maďarska. Nakoľko Trianonskou mierovou zmluvou objektívne nemohlo ani Uhorsko, ani Maďarsko stratiť svoje územie. Opakovane môžeme konštatovať, že Uhorsko už 19 mesiacov pred podpisom Trianonskej mierovej zmluvy právne ani fakticky neexistovalo. Preto touto mierovou zmluvou s Maďarskom nemohlo logicky stratiť ani bývalé Uhorsko už žiadne územie. Musíme zdôrazniť, že Trianonskou mierovou zmluvou v podstate nemohlo stratiť (napr. významnú časť územia voči Slovensku) svoje územie ani Maďarsko, nakoľko vzniklo ako nový štát na konci októbra 1918 spolu a rovnocenne so vznikom jednotlivých nástupníckych štátov po bývalom Uhorsku, resp. Rakúsko-Uhorsku. Atribútom každého vzniknutého štátu v rokoch 1918-1919 je jeho územie ohraničené štátnou hranicou, kde vykonával príslušný štát svoju výlučnú suverenitu a teritoriálne uplatňuje svoje výlučné štátne právomoci. Samotná štátna hranica ako pomyselná čiara vždy oddeľuje územie štátu od území iných štátov. Rozhodnutia Dohody a Parížskej mierovej konferencie (prvé zasadnutie mierovej konferencie sa uskutočnilo 18.1.1919), vlastný územný výkon suverenity nástupníckych štátov ako aj nesporná a dlhodobější akceptácia tohto stavu susednými štátmi (vrátane Maďarska) v rokoch 1918-1919 nepochybne vytvorila takúto štátnu hranicu ešte pred Trianonom. Maďarsko nemohlo stratiť časti územia bývalého Uhorska, ktoré už zaniklo a teda Maďarsku priamo nepatrili. Rovnocenne právne východisko sukcesorov k územnej cesii zo strany nástupníckych štátov po býva-

lom Uhorsku a nemožnosť zamieňania pojmov Maďarsko a Uhorsko potvrdzuje aj článok 186 Trianonskej mierovej zmluvy, kde uvádza, že „každý zo štátov, ktorým pripadlo územie bývalého Rakúsko-Uhorska a každý zo štátov vzniknutých rozdelením Rakúsko-Uhorska, priradujú k ním Maďarsko...“. Text ustanovenia tiež potvrdzuje, že mierová zmluva konštatuje realizáciu predchádzajúcich legitímnych územných zmien v rámci rozdelenia bývalého Rakúsko-Uhorska (vrátane bývalého Uhorska) ešte pred Trianonom v prospech jednotlivých nástupníckych štátov s tým, že Maďarsko bolo len jedným z nástupníckych štátov bývalého Uhorska.

-Trianonská mierová zmluva z roku 1920 formou medzinárodnoprávnej zmluvy právne deklarovala s medzinárodnoprávnou garanciou signatárskych štátov tejto zmluvy samotné štátne hranice ako medzinárodné plne právne uznané hranice nástupníckych štátov „prostredníctvom potvrdenia štátnych hraníc Maďarska a tým aj jeho susedov. V článku 74 Trianonskej mierovej zmluvy Maďarsko medzinárodnoprávne a de jure „uznáva a prijíma“ okrem iných aj česko-slovensko-maďarské hranice. Treba dodať, že zároveň a na druhej strane medzinárodné spoločenstvo a susedné štáty až touto mierovou zmluvou medzinárodnoprávne a de jure uznali štátne hranice Maďarska. Vo všeobecnosti boli však štátne hranice medzi nástupníckymi štátmi až na menšie výnimky právne stanovené ešte v rokoch 1918-1919, minimálne formou uznania de facto. Ustanovenia Trianonskej mierovej zmluvy z hľadiska južných hraníc Slovenska deklaroval v rámci trianonskej teritoriálnej cesie len potvrdenie v zmluve popísanej hraničnej čiary (štátnych hraníc) a plnú medzinárodnoprávnú garanciu takýchto štátnych hraníc. Samotný presný popis česko-slovensko-maďarskej štátnej hranice uvádzali články 48 až 52 Trianonskej mierovej zmluvy.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Snímka: Blažej Belák

Budeme opäť doma

Vyber z českej duchovnej poézie

VLADIMÍR HOLAN

(1905-1980)

Zmŕtvychvstanie

*Že tu po tomto živote malo by nás zobudiť
desivé jačanie trúb a poľníc?*

Odpusť, Bože, ale utešujem sa,

*že počiatok a vzkriesenie všetkých nás nebožtíkov
ohlásia jednoducho tým, že zakikirika kohút...*

Na okamih však ešte zostaneme v posteli...

Prvá vstane

mamička... Budeme počuť,

ako opatrne zakladá oheň,

ako tichúčko stavia na pec vodu

a útulne berie z almarky kávový mlynček.

Budeme opäť doma.

BOHUSLAV REYNEK

(1892-1971)

Kríž

*Hľa, kostry z jaslí,
veď už niet slamy,
vonku sa našli,
sám kríž je s nami.*

*Klince a holá
samota brvien
bez osla, vola,
kríž, biedny kameň.*

*Noc bez anjela,
deň bez koledy,
rany, perute tela:
kam vzlietnu biedy -*

a kedy naposledy?

Stopy

*Sú stopy. Stopy neznáme.
Sú, sme tiež. S nimi hľadáme,
miňame ľady úskalí.*

*Jamky piet, prsty - obrisy.
Kríž stôp. Už nikto nevisí.
Opŕchli rany, sčernali.*

*Zapadli rany do blata.
Je cesta stôp. Je zaviata.
Váhavé kroky utonú.*

*Sú iné. Odvždy, odznova.
Je hviezda. Idú traja Kráľovia
cez Herodovu oponu.*

FRANTIŠEK DANIEL MERTH

(1915-1996)

* * *

*Vysoko letia vtáky večer ich nedostihne
jablone vo vetre s novembrom osamote
takým vždy aj moje srdce zostane
tak letí aj chvíľa u teba môj domov*

*vo výške zmizli vtáky večer však dobehol mňa
plač stromov striasa do okien*

už nikto nepríde

chlad kameňa spočíva v lodi chrámovej

načo sú ruky dušu spína hlad

načo sú oči napôjdeme viac nádherou komnát

načo je úsmev zbohom už iba opakujeme

z domova zostala len zima

*ale môj smäd sa upína ako žiara
nad krídla vtákov ženie všetko ako dravosť štiav
a tam kde zostal hrob kde neoschla slza
práve tam stretávam práve tam tvárou v tvár*

JOSEF KOSTOHRYZ

(1907-1987)

Márnotratný

syn

*Už zajtra vrátim sa k Tebe, ó, Bože, môj Otče,
už zajtra do chrámu vstúpim a bremeno zložím,
k nohám ti položím všetko to málo a mnoho;
stanem si dozadu, na miesto nehodných ľudí,
veď nesmiem na iné, tam by som nevedel plakať,
mlčky sa prežehnám, na dlažbu z kameňa kl'aknem,
tú ľarchu zhodím už zo srdca nepokorného.*

*Už iba túto zostanem v samotách temných,
v odeve čiernom sa napijem spurného vína,
s démonmi budem sa o každý halierik ťahať,
zaplačem spiatky a porátam kroky a cesty,
na ktorých zbrane som strácal a klenotmi mrhal,
meniac ich na semä burín a na mŕtvy vietor:
Bože môj, Ty si bol pri tom a stále si mlčal!*

*V záhrade pod oknom ticho, len pípnutie vtáka
a šelest lístia, čo hovorí vanutím noci,
tam v diaľke v mesačnom jase sa rybníky lesknú,
vôkol sa hustou tmou dviha tá tíšina lesná
a vyššie, vyššie len zahmlená prázdnota nebies,
tá strašná končina, ktorú som škáročkou smútku
aj v páde závratnom cez mreže väzení dvihal:
mlčala nahlas tak ako srdce vo mne, mama.*

JAN ZAHRADNÍČEK

(1905-1960)

Hodiny

1

*Hodiny nad väzením hrmia väzmi,
druhá a tretia, štvrtá.
Čas plynie a smrť v knihe živých škrtá.
Bľabocú zo sna spiaci väzni.*

*Len ako hrozba, odkaz v ľudskom vene
hodina po hodine
prichádza, kým sa nepominie.
Zjavným sa stáva utajené.*

*Júnová noc. V snách rozvilo sa
okvetie vášne, vonia ružou.
S ľútosťou precitá, kto z mladých mužov
sníval v ten čas, keď padá rosa.*

*Zaspieval kohút, krátko do dňa.
Hodina kvetu, práve načatá.
Hodina motýľa a dieťaťa.
Hodina krutosti, čo bodla.*

*Hodina smútku v tieni mreží,
za nimi lesy precitnú.
Hodina, čo má ruku súcitnú,
na úbohom jej nezáleží.*

*Hodina rovnaká, a predsa iná
balvanu, lúke, motýľom.
Hodina záhrad, zlatý zvon,
horký dych práce od včelína.*

2

*Hodiny nad väzením, kruto trestá
ich nemilosrdný, vždy tupý hlas,
všetkému, všetkým meria čas
v povetrí, v riekach, na ich cestách.*

*Hodina srdca, ktoré stená,
keď ho zas kladú škripec
udalostí, kde ľudská vec,
ľudská bolesť nič neznamená.*

*Hodina krvi, spánkov tep
proti orlojom histórie,
proti času, keď kameň žije,
nad čelom letí hviezdna step.*

*Hodina národov a miest,
ktoré úderom naraz rozpolí
na to, čo proti je, čo po vôli,
spravodlivosti krušná päť.*

*Tú tvoju hodinu, Duch, ktorý k nám
kráčaš mnohójazyčným Babylonom
v jedinom slove, jedným zvonom,
pred ktorým bledne všetok klam.*

*Tú hodinu Ducha, ktorý kde chce vanie,
vták a či vietor, k ohňu bližšie,
pozorný k stebľu rúcaš ríše -
počujem, ideš, ideš, Pane.*

VÁCLAV RENČ

(1911-1973)

Úsvitná

*Až kým si ústa neosviežiš
hojivou rosou mena Ježiš,
nedotýkaj sa slov.
Sú jedovaté smútkom zeme.
Z väžňovho spánku tryská temne,
leptá ich chladný kov,
takže prv ako vyvrú na jazyku,
rozpadajú sa v suchom vzlyku
ako smiech horkých vdov.*

*Kým sa ti oči nepozdvihnú
z tieňov až k čelu Máriinmu,
aj spomienok sa chráň.
Tie tváre, čo sa šklebia z tieňov,
sa odfarbujú beznádejou
tak ako tvoja skráň,
tak ako siluety v hĺbkach slojov.
A pre sen vlastných nepokojov
sám v sebe nemáš zbraň.*

*Až ranné ohne zasvätenia
jed vidín v dobré víno zmenia.
Hľa, cela väžňova.
Zaostrovaný na okennom kríži
na dosah modlitby sa blíži
ostrovček domova.*

*A z bolesti ti miazgu pije
mier studničiek a v srdci žije
a vteká do slova.*

Potulná pieseň priateľovi

*Podobný na vtáky, oblaky a lode,
podobný na vietor som stále na odchode,
krajín sa týkam očami a snom.
Očami, ktoré vidia prižmúrené
v premenách krajov rody nepremenné;
snom, že raz nájdeme, raz napokon...*

*Kam stúpi náhoda a moje kroky za ňou,
podobný na teba, ty srdce pod sutanou,
do seba pohrňam tvár za tvárou,
že raz, až dozrie víno všetkých náhod,
zlejú sa v jeden chorál, jeden spevný národ;
že predsa zaznie láska z chorálov...*

*Žiaľ, nie som ako mraky, oblaky a lode,
zatiaľ len blúdim, večne na odchode,
len ako slimáka ma rýchlosť opája.
Mnoho mi z teba, zrelé srdce, chýba,
nikoho nesýtim a nenapájam, iba
prenášam hlinu z kraja do kraja.*

Jurinova jeseň 2010

Októbrový festival duchovnej tvorby na Kysuciach

Starosta Klokočova Luboš Stríž odovzdáva diplom Eve Bačinskej, víťazke 6. ročníka Jurinovej jesene. V pozadí Janka Mudríková riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci

Myšlienka vnieť do súčasného slovenského kultúrneho života duchovný elán založený na kresťanských hodnotách nachádza svoju realizáciu už šiesty rok v podobe týždenného festivalu duchovnej tvorby s názvom Jurinova jeseň, ktorý sa uskutočnil v Kysuckej knižnici v Čadci 4. - 8. 10. 2010. Vzniká a realizuje sa s prispomím mnohých obetavých osobností, ktorým nie je ľahostajný obraz slovenskej kultúry dnešných čias.

Festival duchovnej tvorby, nesúci názov po významnom prozaikovi slovenskej katolíckej moderny Pavlovi Hrtusovi Jurinovi - rodákovi z kysuckého Klokočova, ktorý unikol pred pazúrami komunistickej vládnej moci do ďalekej Austrálie, pričom sa už nikdy nevrátil na rodné Kysuce - poskytuje priestor talentovaným autorom literárnej tvorby (poézia, próza), ale i tvorcom skutočne úžasných umeleckých diel z rôznych oblastí (napr. výstava výšiviek s názvom Sakrálne námety maľované ihlou, slávnostné uvedenie kalendára s akvarelmí

Zuzany Vaňousovej-Kronerovej a básňami Petra Kubicu, uvedenie filmového záznamu z premiéry opery Šavol skladateľa Víťazoslava Kubičku s libretom Teodora Križku, drevorezby sakrálnych námietok na výstave v Klokočove, výtvarno-poetická výstava s názvom Básne - Kresby diel akademického maliara Pavla Mušku a básní víťazov Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby Jurinova jeseň). Súčasťou celotýždňového podujatia boli aj prednášky pre študentov stredných škôl spojené s besedou, diskutujúc na určitú tému. V rámci tohto ročníka si mohli študenti vypočuť zaujímavé poznatky o Pavlovi Hr-

tusovi Jurinovi (beseda s Pavlom Holeštiakom), o dejinách kresťanskej kultúry na Kysuciach so zameraním na literárnu tvorbu (beseda s Petrom Kubicom), o súčasnej náboženskej hudbe a speve, o kresťanskom ľudovom umení na Kysuciach, kresťanských sviatkoch a význame modlitby v živote človeka (výklad etnografky Márie Húšťavovej pre žiakov ZŠ) a napokon o slovenskej katolíckej moderne, či súčasnej náboženskej literatúre (beseda s Jánom Gallikom). Symbiózu duchovno-kresťanského umenia zavŕšilo jedinečné hudobné dielo Víťazoslava Kubičku s názvom Missa „Čadca“, naštudované Komorným zborom pedagógov mesta Čadca. Kubičkovo dielo, ktoré je skom-

2010 teda postupne dávkoval svojim účastníkom neobvyklý umelecko-estetický zážitok, prostredníctvom prezentácií rôznych druhov umenia. Význam tohto festivalu však spočíva najmä v objavovaní nových literárnych talentov, ktorých úzko profilované zameranie vlastnej básnickej či prozaickej tvorby na duchovno-kresťanské hodnoty, nachádza svoje pravé poslanie práve na takomto type podujatia. Preto sa i štvrtok 7. 10. niesol v znamení literatúry (stretnutie účastníkov celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby s odbornou porotou v zložení Teodor Križka (básnik a šéfredaktor Kultúra), Ján Gallik (interný doktorand na Katedre slovenskej literatúry UKF v Nitre), Peter Kubica (spisovateľ, riaditeľ odboru informácií a zahraničných vzťahov ŽSK) a galavečer s odovzdaním ocenení súťažiacim v celoslovenskej literárnej súťaži duchovnej tvorby Jurinova jeseň 2010). Literárny galavečer moderovala Hilda Michalíková, ktorá v príjemnej atmosfére predstavila obecnstvu nielen tvorbu prítomných autorov, ale v rozhovore s nimi aj ich súčasné povolanie či ambície do budúcnosti. V kategórii poézia zvíťazila mladá talentovaná poetka Eva Bačinská,

Predseda poroty Teodor Križka blahozelá Gabriele Grznárovú k 2. cene za poéziu. V pozadí Pavol Holeštiak, riaditeľ Úradu ŽSK

druhé miesto obsadila Gabriela Grznárová a na treťom mieste skončil Róbert Beňo. V kategórii próza zaujali porotu autori Dominika Bírová (1. miesto), Katarína Želinská (2. miesto) a Milan Maťaše (3. miesto).

Čerešničkou na torte bolo predstavenie básnickej prvotiny v súčasnosti najvýraznejšieho literárneho talentu a laureátky viacerých literárnych súťaží, medzi nimi štyri ročníky po sebe i Jurinovej jesene,

Kataríny Džunkovej. Recitačné pásmo básní z jej zbierky Palica brata a palica slnka hudobne sprevádzali dve členky Komorného zboru pedagógov mesta Čadca na klavíri a harfe. Zostáva nám už len dúfať, že slovenská literatúra objaví opäť i medzi ďalšími účastníkmi Jurinovej jesene originálny a výrazný literárny talent, otvoriac tak novú etapu duchovno-kresťanskej tvorby nielen na Slovensku.

JÁN GALLIK

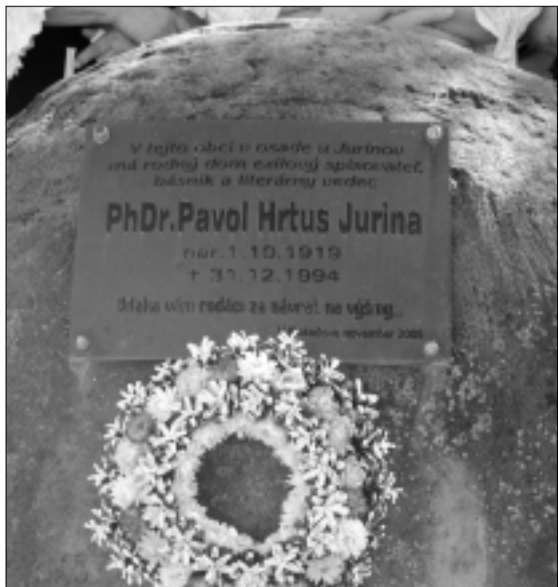
Hilda Michalíková svedá čerstvú debutantku Katarínu Džunkovú

ponované v zmysle latinkej slávnostnej svätej omše, obohatili recitácie veršov básnika Teodora Križku v podaní Hildy Michalíkovvej a Jozefa Šimoničiča.

Duchovný maratón Jurinovej jesene

Poetka Katarína Džunková, laureátka štyroch ročníkov Jurinovej jesene, slávnostne ukladá svoju prvotinu na policiu v Kysuckej knižnici

Pamätná tabuľa Pavlovi Hrtusovi Jurinovi v Klokočove, rodnej obci spisovateľa

Literárny klub BERNOLÁK
pri Spolku svätého Vojtecha v Trnave
a MO Matice slovenskej v Trnave
v spolupráci s Mestom Trnava,
Knižnicou Juraja Fándlyho v Trnave,
Bernolákovou spoločnosťou v Bratislave
a redakciou KULTÚRA, dvojtýždenník závislý od etiky,

v y h l a s u j ú

XIII. ročník
celoslovenskej literárnej súťaže
o Cenu Slovenského učeného tovarišstva
v Trnave 2010/2011

Základné delenie: poézia a próza

Súťažné kategórie: I. kategória žiaci a študenti do 15 rokov
II. kategória od 16 do 30 rokov
III. kategória od 31 rokov vyššie

Podmienky súťaže:

Do súťaže sa môžu prihlásiť autori so svojou nepublikovanou tvorbou poézie a prózy. Súťaž nie je anonymná, práce sa nevracajú. Zaslať možno 5 básní, alebo krátke prózy v maxim. rozsahu 5 strán, t. j. 150. Práce je potrebné zaslať štvormo, riadne rozdelené a zopäté do štyroch samostatných častí. Na vrchnom liste každej jednej časti v pravom hornom rohu uviesť presné údaje: meno, priezvisko, adresu, vek, kategóriu (poézia, próza). Taktiež treba na vrchnom liste uviesť obsah: názvy jednotlivých básní, resp. poviedok. Každý samostatný list označiť v pravom hornom rohu menom autora.

Uzávierka súťaže je 28. februára 2011

Práce na obálke označte „literárna súťaž“ a zasielajte na adresu: Spolok svätého Vojtecha, Radlinského 5, 917 01 Trnava, Bližšie informácie na čísle 0905/852788

Upozornenie:

Práce po uzávierke nebudú do súťaže prijaté. Práce, ktoré nebudú spĺňať uvedené formálne náležitosti, nebudú hodnotené. Vyhodnotenie súťaže bude uverejnené v KULTÚRE, v Katolíckych novinách, Slovenských národných novinách ako aj v regionálnych periodikách. Predpokladaný dátum vyhodnotenie súťaže je máj 2011. Na vyhodnotenie budú pozvaní iba ocenení účastníci.

Celoslovenská súťaž o Cenu Slovenského učeného tovarišstva je v médiách označovaná za medzinárodnú. Do predchádzajúcich ročníkov sa prihlásili autori zo Slovenska, Talianska, Španielska, Francúzska, Čiech a z Kanady. Výsledky súťaže z XI. a XII. ročníka boli publikované v celoslovenskom zborníku, ktorý vydáva Národné osvetové centrum Bratislava. Tešíme sa na Vašu účasť.

Práce posielajte aj elektronicky na adresu : jmatulova@ssv.sk

Slovenská ľudová strana mala svojich členov a sympatizantov organizovaných v jednotnej celorepublikovej katolíckej dobrovoľnej branno-športovej organizácii s názvom Česko-slovenský orol. Prvé organizácie Česko-slovenského orla začali na Slovensku pôsobiť už vo februári 1919, keď bola založená miestna orolská jednota v Malackách. Ešte v tom istom roku vznikla miestna jednota Orla v Novom meste nad Váhom, ktorú viedol neskorší slovenský krajinský starosta Česko-slovenského orla na Slovensku kaplán Augustín Raška. Do nového roku 1920 vstupoval Česko-slovenský orol na Slovensku s novými miestnymi jednotami v Ružomberku, Trenčíne, Žiline, Vrbovom, Drietome, Bánovciach nad Bebravou, Moravskom Sv. Jáne, Veľkých Ostraticiach, Trstenej, Tvrdošíne, Závode a Tepličke.

Zástupcovia slovenských orolských jednot sa stretli 26. októbra 1919 na spoločnej porade, na ktorej rozhodli o vstupe týchto jednot do zjednocujúcej celorepublikovej organizácie - Ústredia Česko-slovenského orla, ktorý mal svoje sídlo v Brne. Slovenské orolské jednoty si však vyhradili právo samostatne rozhodovať o svojich organizačných otázkach a týmto úlohami poverili Slovenskú krajinskú radu so sídlom v Trnave. Nasledujúci rok 1920 bol pre Česko-slovenského orla na Slovensku v znamení organizačných úspechov, ktoré sa prejavili predovšetkým v zakladaní nových miestnych orolských jednot. Na konci roku 1920 už bolo registrovaných 101 miestnych orolských jednot. Najpočetnejšie boli orolské jednoty v Senici, Trnave, Kútoch, Šaštíne, Považskej Bystrici, Prešove, Kysuckom Novom Meste, Rajci, Sučanoch, Krásnom nad Kysucou, Skalitom, Veľkej Bytči, Nitre a Banskej Bystrici. V Košiciach bola miestna orolská jednota založená 5. februára 1922 za svoj hlavný cieľ si stanovila „vymaňiť východné Slovensko z duševného rabstva podkopných a úkladných živlov a podmaniť si ho národnej, rýdzo slovenskej myšlienke“. Prvým starostom miestnej košickej orolskej jednoty sa stal Anton Rubeš, ktorý cieľavedomou agitáciou a organizačnou prácou získal za prvý polrok pre túto miestnu jednotu 300 riadnych členov, z ktorých bolo 190 dorastencov a 25 získalo štatút zakladajúcich členov.

Ešte v máji 1920 vyšlo prvé číslo časopisu Tatranský orol, ktorý redigoval J. P. Kysucký. Do tohto periodika, ktorý sa stal jednou z tlačových tribún slovenského katolíckeho tradicionalizmu, prispievali svojimi článkami a poéziou osobnosti ako Hlinka, Tiso, Sivák, Kmetko, Kysucký, Matunák, Marsina, Hések, Hamaj, Hodál, Dlhomír - Poľský, Grebáč - Orlov, Kovalík a ďalší.

Obdobie prvej polovice dvadsiatych rokov bolo pre orolské jednoty na Slovensku časom organizačného upevňovania už existujúcich jednot, zakladania nových jednot a prípravy prvých verejných vystúpení v podobe župných i celoštátnych orolských zletov. Záver jari a leto 1920 bolo v znamení masových nástupov a verejných podujatí slovenského orolstva. Slávnosti v Novom Meste nad Váhom, Púchove (24. máj 1920), Pruskom, Nitre Bánovciach (5. september 1920), Žiline (18. júl 1920) a v Trenčíne (12. septembra 1920) boli zároveň spojené s posviacami orolských spolkových zástav miestnych jednot. Katolícky Orol na Slovensku sa mal stať najvýraznejšou konkurenciou a prekážkou pre sokolské organizácie a pre ich snahy získavať slovenských katolíkov do svojich radov. Začiatkom roku 1922 existuje a pracuje 1 170 miestnych jednot, ktoré sú už organizačne rozdelené do novozriadených orolských okresov a žúp.

VOJTECH KÁRPÁTY

Slovenský katolícky orol

Spolkový časopis Tatranský orol eviduje vo svojej redakcii viac ako 4000 stálych predplatiteľov. Za dva roky usporiadali miestne orolské organizácie 780 prednášok, 244 divadelných predstavení a založili 35 knižníc a 48 nových spevokolov. O programe, cieľoch a práci katolíckeho orla na Slovensku povedal biskup Jozef Čársky tieto pamätne slová: „Cirkev očakáva, že Orol jej pomôže vychovať neohrozených, sebavedomých katolíkov, ktorí sa neboja vieru svoju vyznať, ktorí za nič na svete nezaprú svoje náboženské presvedčenie, ale sa pričinia, aby zásady učenia Kristovho prenikli celý náš verejný život, aby sa v našom národe, našom štáte uznávalo kráľovstvo Kristovo k blahu národa a vlasti. Národ dúfa, že Orol vypestuje hlboké národné presvedčenie, ideálnu lásku k nášmu chudobnému, malému, ale nadanému slovenskému národu, že vychová ľudí charakterných, ktorí lásku ku svojej nielen na ústach nosia, ale skutkami dokazujú, ktorých dar nezvedie,

ktorú „valné zhromaždenie pre vynikajúce zásluhy o jednotu, o hnutie katolíckeho alebo o národ za takú vymenuje“. Členstvo zanikalo vystúpením, vylúčením radou miestnej jednoty a úmrtím. V roku 1930 členstvo v Česko-slovenskom orle upravili nasledovne: „Členovia sú cvičiaci a necvičiaci. Členom jednoty stáva sa príslušník ktoréhokoľvek slovenského kmeňa (muž i žena) po dokončení 14. roku, keď predložil rade jednoty prihlášku a po najmenej trojmesačnej čakateľskej dobe, ktorú nemožno nikomu odpustiť, bol v schôdzke rady jednoty prijatý za člena. V páde zamietnutia prihlášky nie je rada jednoty povinná udať dôvody“. Cvičiaci členovia Česko-slovenského orla mali právo zúčastňovať sa cvičení a všetkej spolkovkej činnosti, voliť a byť volení (okrem dorastu) do rady miestnej orolskej jednoty, požiadať o zvolanie mimoriadnej schôdze (do 21 dní) po súhlase minimálne tretiny všetkých členov miestnej jednoty a podávať návrhy rade a valnému zhromaždeniu miestnej jednoty.

V roku 1928 sa slovenské orolstvo dôstojne a okázalo predstavilo na I. zemskom zlete Česko-slovenského orla na Slovensku, ktorý sa po rozsiahlych prípravách uskutočnil v dňoch 4. - 5. augusta 1928 v Bratislave. Bol spojený s oslavou desaťročnice existencie ČSR a zúčastnilo sa na ňom asi 30 tisíc osôb. V slávnostnom sprievode pochodovalo 8000 uniformovaných orlov a ďalších viac ako 5000 účastníkov v ľudových krojoch z celého Slovenska. Popri slovenských orloch prišlo do Bratislavy viac ako dvetisíc orlov z Čiech, Moravy a Viedne. Zlet sa uskutočnil pod patronátom slovenských biskupov, štyroch ministrov, ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, bratislavského starostu a oboch čestných slovenských orolských starostov - Andreja Hlinku a Jána Kovalíka. Miestostarostovia Česko-slovenského orla na Slovensku boli v prvej polovici tridsiatych rokov Karol Sidor, Tomáš Pálka a Anton Hancko. Vzdelávateľmi boli v rovnakom období Július Stano, Pavol Drbjak a Alexej Izakovič. Za čestných členov Orla na Slovensku boli menovaní Jozef Tiso a Ján Pöstényi.

Na začiatku roku 1933 mala orolská organizácia na Slovensku osem žúp so 162 miestnymi jednotami, v ktorých bolo zapísaných 24 872 riadnych členov. Medzi najväčšie a najpočetnejšie orolské župy patrili Západoslovenská Andreja Radlinského so sídlom v Bratislave (26 miestnych jednot s 3 989 členmi), Východoslovenská Antona Bernoláka so sídlom v Košiciach (22 miestnych jednot s 3 491 členmi), Cyriľometodská so sídlom v Nitre (20 jednot s 3 246 členmi) a Stredoslovenská (zvolenská) Andreja Kmeťa (20 miestnych jednot s 3 302 členmi).

Orolstvo na Slovensku prešlo najväčšou organizačnou reformou a transformáciou v druhej polovici tridsiatych rokov a jeho výsledkom bolo úplné osamostatnenie sa orolského hnutia na Slovensku. Rozdelenie nebolo náhlou a neuváženou akciou, ale skôr praktickou reakciou na pretrvávajúce kompetenčné spory s orolským ústredím v Brne. Ústredná rada Česko-slovenského orla dňa 17. novembra 1935 na svojom zjazde opätovne zamietla požiadavku zástupcov slovenských orolských žúp, aby bol obnovený systém Krajinského zväzu žúp pre Slovensko a vyjasnila sa situácia s postavením Česko-slovenského orla na Slovensku. Jan Šrámek, ktorý schôdzi predsedal, však nepripustil akúkoľvek zmenu programu rokovania a slovenskí orolskí delegáti opustili rokovaciu miestnosť. Rozkol, ktorý bol spôsobený dlhodobým ignorovaním riešenia organizačných otázok slovenských orolských žúp

a jednot a ich štatútu, bol dokončený. Kontakty českých a slovenských orlov boli obmedzené na minimum a dočasným vedením Orla na Slovensku bol poverený Dr. Matej Hutka. Materiál oficiálnej správy 3. mimoriadneho zjazdu Česko-slovenského orla z 31. januára 1937 už nepriniesol žiadnu zmienku o slovenských orolských jednotách. Orolská idea sa však napriek tomu šírila a po krátkom čase vznikli nové miestne orolské jednoty v Lukášovciach, Vieske nad Váhom, Vinnom, Giraltovciach a v ďalších slovenských obciach.

Poslednou veľkou verejnou akciou pred zánikom Orla na Slovensku bol 3. slovenský orolský zlet, ktorý sa konal v dňoch 13. - 16. augusta 1938 v Žiline. Orlom poslal svoje osobitné posolstvo zo

smrteľnej postele aj ich čestný starosta Andrej Hlinka. Posolstvo, ktoré prečítal zletujúcim orlom v Žiline A. Mach bolo posledným odkazom vodcu HSELS mladšej ľudáckej generácii i národu. Jeho úplná verzia je: „Drahá moja slovenská mládež! Ako rád by som bol teraz s tebou! Ale v duchu som v Žiline. Vidím tvoj zlet, tvoj vzlet, tvoju prípravu do vážnej práce a boja. Ja dokončievam môj boj tuzemský, ale zostanem s tebou, mládež moja a národe. Vyzývam vás k jednote a nepoddajnosti. Žehnám tvoju prácu, žehnám tvojmu boju. Boh ti pomáhaj, Boh ťa opatruj, buď s Bohom, národe môj!“ O dva dni po napísaní tohto odkazu (16. augusta 1938) Andrej Hlinka umrel.

Orol na Slovensku definitívne zanikol na jeseň 1938 a jeho členstvo prešlo do nových mládežníckych a branno-športových organizácií nového autonómneho Slovenska a neskoršej Slovenskej republiky.

Izi baby shop and fast food rep

Kde šud aj začať, tento nju stár chat,
frí chatting, četting, vlastne čet,
stačí len klep, klep, klep, klep, klep,
wow ! vau! to ide ako guľomet!

Na všetko máme v tí-ví redy izi odpoveď:
bum báb, boom, colour, colour red,
aj keď je všetko iba sekondhend,
aj keď je všetko iba sekond, sekondhend.

Nedávno aj vos ounly trajing rep,
tudej mám all what world hes met,
didžitl voč aj bred, aj med, aj golden bed,
tip top nju lap top, skrátka celý nju stár svet.

Vo worde všetko pekne spolu spleť!
radil mi onkel džon - skin hed,
nad bejzik ingliš ólviz izi seď,
es tí-ví nju stár, komponding slovak super rep!

Vo worde tudej kúpiš celý frídom svet,
počuj, ty biela slejven slovak pleť,
nemusiš vôbec správne ingliš mlieť,
dôležitý je správny izi ingliš trait.

Trápi vás mor, či dna či ulcus vred?
na všetko ví hev izi tí-ví odpoveď,
za dobrý word si dnes kúpiš všade izi bred,
vo worde je dnes celý bejzik world and svet.

Aj hev big fórcn práve dneská met,
keď som sa chystal na obed,
slapped forcn on head with slovak izi cep,
odvtedy forcn hes its beaten forcn head.

Word za wordom od a po zet,
ani word inak, nepopleť!
see, ajv gotta cent for evry ingliš chat
from kids and seniors, kóz ajm their ounly petting pet.

Hoďte mi ešte aspoň jeden cent,
intú maj starý drotár big skin hat,
heving kompozud pár izi slovak-ingliš viet,
v nju word (vo forde) pôjdem izi worldom het.